

تعیین میانگین فاصله بین موالید نزد بهورزان متأهل استان کرمان در سال ۱۳۷۱

پد... نیکیان^۱، دکتر محمدتقی یاسمی^۲ و دکتر علی اکبر روحانی^۳

خلاصه

بهورزان مسئولیت آموزش برنامه فاصله گذاری بین موالید در خانواده‌های روستائی را به عهده دارند. به منظور ارزیابی عملکرد خود بهورزان در زمینه فاصله گذاری بین موالید، پرسشنامه‌ای توسط پژوهشگران تهیه و به وسیله بهورزان متأهل مستقر در خانه‌های بهداشت استان کرمان تکمیل شد. پس از تجزیه و تحلیل نتایج به شرح زیر است: از ۴۳۷ بهورز مورد بررسی ۵۰/۸ درصد زن، ۴۹/۲ درصد مرد که در بین آنان ۸۴ نفر (۱۹/۲ درصد) زن و شوهر بودند. میانگین سنی بهورزان ۲۹/۴ سال (مردان ۳۰/۶ و زنان ۲۷/۴) و میانگین سابقه کار آنان ۷ سال بود. میانگین سن اولین ازدواج در زنان ۲۰/۲ و در همسران بهورزان مرد ۱۸/۶ سال و میانگین سن اولین حاملگی در آنان به ترتیب ۲۱/۴ و ۱۹/۳ سال بود. میانگین تعداد اولاد آنها ۲ نفر تعیین گردید. میانگین فاصله بین موالید در بهورزان ۳۲ ماه (زنان بهورز ۳۳/۲، زوج‌های بهورز ۳۲/۴ و همسران مردان بهورز ۳۱/۲ ماه) بود. همچنین میانگین فاصله بین دو حاملگی آخر در بهورزان زن ۳۶/۶ و نزد همسران بهورزان مرد ۳۴/۸ ماه بود و میانه فاصله بین موالید در این دو گروه به ترتیب ۳۵/۹، ۳۲/۸ و در زنان روستائی ۲۱/۷ ماه بود. در مجموع، اگرچه پارامترهای به دست آمده از عملکرد بهورزان در زمینه رفتارهای باروری، در مقایسه با زنان روستائی استان مطلوب نیست اما رضایت بخش می باشد.

واژه‌های کلیدی: فاصله بین تولدها، بهورز، کرمان

مقدمه

(۳،۷). وقتی که فاصله بین تولد کودکان کمتر از دو سال باشد میزان مرگ آنان به دو برابر افزایش می یابد (۷). سلامت مادر و کودک و کاهش مرگ و میر آنان از اهمیت خاصی برخوردار است. گرچه حاملگی مادر موجب خوشحالی و استحکام خانواده می شود، اما بررسی های متعددی نشان داده است که حاملگی ها با

تحقیق در مسائل کنترل جمعیت در ایران، اولین اولویت پژوهشی پزشکی در برنامه دوم پنج ساله اقتصادی و اجتماعی دولت تعیین و توصیه شده است (۵). عواقب نامطلوب افزایش جمعیت در سالهای اخیر، هم از نظر مسائل اقتصادی - اجتماعی و هم از جهت سلامت مادر و کودک مورد توجه قرار گرفته است

۱، ۲ و ۳ - اعضاء هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمان

آموزش مداوم و آگاهی حرفه‌ای آنان کفایت نخواهد کرد، پژوهشگران میانگین فاصله بین موالید در بین بهورزان متأهل استان را مورد پژوهش قرار دادند که به نظر می‌رسد نتایج آن انعکاس دقیق‌تری از نگرش واقعی آنها نسبت به برنامه فاصله‌گذاری بین موالید باشد.

روش بررسی

جامعه مورد مطالعه ۴۵۵ نفر بهورز متأهل در خانه‌های بهداشت استان کرمان در سال ۱۳۷۱ بود.

روش نمونه‌گیری: کلیه بهورزان متأهل شاغل در استان مورد مطالعه قرار گرفتند.

نوع تحقیق: مقطعی (cross-sectional).

ابزار تحقیق: پرسشنامه‌ای که توسط پژوهشگران تهیه گردید.

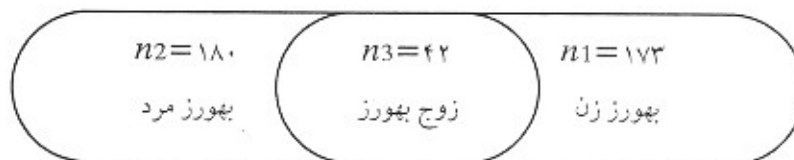
روش جمع‌آوری داده‌ها: پرسشنامه‌ها از طریق آموزشگاه‌های بهورزی در ۱۰ شهرستان استان بین بهورزان متأهل در خانه‌های بهداشت توزیع و پس از تکمیل بدون ذکر نام به طور مستقیم به مرکز بهداشت استان و سپس به پژوهشگران ارسال گردید. تعداد پرسشنامه‌های برگشت داده شده ۴۰۳ برگ بود که ۷ برگ آن به دلیل نقص کلی و یک پرسشنامه به دلیل فاصله بین موالید ۱۴۷ ماه کنار گذاشته شد و ۳۹۵ برگ آن مربوط به ۴۳۷ بهورز (۴۲ عدد از پرسشنامه‌ها مربوط به ۴۲ زوج بهورز بود)، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

تجزیه و تحلیل داده‌ها با کمک کامپیوتر و با نرم‌افزار SPSS صورت گرفت و جهت آزمون فرضیه‌ها ملاک‌های χ^2 و t-test و روش ANOVA مورد استفاده قرار گرفت.

مخاطراتی همراه است: ۱- حاملگی در سنین کمتر از ۱۸ سال، ۲- حاملگی در سنین بیشتر از ۳۵ سال، ۳- حاملگی بیش از چهار مورد و بالاخره حاملگی‌های با فاصله کمتر از ۲ سال که حاملگی‌های پرخطر نامیده می‌شوند (۳،۷). تحقیقات نشان داده است که حاملگی‌های با فاصله کمتر از ۲ سال از انواع دیگر خطرناک‌تر است و سلامت مادر و کودک را بطور جدی تهدید می‌نماید (۳). در مهرماه ۱۳۷۰ مطالعه‌ای برای تعیین شاخص‌های مرگ و میر، تولد و ارزیابی دستاوردهای بسیج سلامت کودکان در سطح کشور اجراء گردید. بر اساس این بررسی ۱۲٪ از زایمان‌ها در سن کمتر از ۲۰ سال و ۱۸٪ آنها در سنین بالاتر از ۳۵ سال انجام پذیرفته و ۲۵٪ از زایمان‌های قبلی فاصله‌ای کمتر از ۲ سال داشته است (۳).

برنامه مراقبت‌های بهداشتی اولیه Primary Health Care PHC - در ایران یکی از برنامه‌های موفق وزارت بهداشت و درمان بوده است، که سهم مهمی از برنامه‌های کنترل جمعیت را عهده‌دار است. محیطی‌ترین واحد ارائه خدمات بهداشتی درمانی و برنامه فاصله‌گذاری در سطح روستاها، خانه بهداشت است. در خانه بهداشت معمولاً یک بهورز مرد و یک بهورز زن اشتغال دارند. بهورزان، خانواده‌های روستایی را در زمینه کنترل جمعیت و فاصله‌گذاری بین موالید آموزش می‌دهند. قبلاً در زمینه نگرش مردم ایران نسبت به کنترل موالید پژوهش‌های قابل توجهی صورت گرفته است (۱،۲،۴). به نظر می‌رسد که بایستی نگرش بهورزان نیز در این زمینه مورد پژوهش قرار گیرد. با توجه به این مسئله که عملکرد افراد انعکاس خوبی از نگرش ذهنی آنها می‌باشد و از طرفی احتمالاً نگرش سنجی ساده بهورزان به دلیل

شکل ۱- ون دیاگرام (ven-diagram) پرسشنامه‌های تجزیه و تحلیل شده می‌باشد.

$$n_1 + n_2 + n_3 = 173 + 180 + 42 = 395$$

$$N = (n_1 + n_3) + (n_2 + n_3) = 215 + 222 = 437$$

نتایج

پرسشنامه‌های مربوط به ۴۳۷ بهورز متأهل شاغل در شهرستان‌های استان کرمان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت (در تجزیه و تحلیل پرسشنامه‌ها خصوصیات دموگرافی ۴۲ زوج بهورز به تفکیک زن و مرد در نظر گرفته شد) اهم یافته‌ها به شرح زیر است:

۱- میانگین سن بهورزان ۲۹/۴ سال بود (بهورزان مرد ۳۰/۶۲ و بهورزان زن ۲۷/۳۵ سال). ۸۲ درصد از بهورزان در گروه سنی (۲۰-۳۵) سال قرار داشتند. اختلاف میانگین سن بهورزان مرد و زن معنی‌دار است ($P < 0/01$) (جدول ۱).

جدول ۱- توزیع فراوانی سن بهورزان بر حسب جنس در سال ۱۳۷۱

جنس	مرد		زن		جمع
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۱۵	۱	۰/۵	۸	۳/۶	۹
۲۰	۱۸	۸/۴	۷۹	۳۵/۶	۹۷
۲۵	۸۰	۳۷/۲	۶۲	۳۷/۹	۱۴۲
۳۰	۷۰	۳۲/۶	۴۹	۲۲/۱	۱۱۹
۳۵	۳۷	۱۷/۲	۱۵	۶/۸	۵۲
۴۰	۹	۴/۱	۹	۴	۱۸
جمع	۲۱۵	۱۰۰	۲۲۲	۱۰۰	۴۳۷

۲- بهورزان اغلب دارای تحصیلات ابتدائی و راهنمایی بودند (فقط ۳/۸ درصد آنان مدرک دیپلم داشتند، یعنی ۲/۳ درصد زنان و ۵/۶ درصد مردان) (جدول ۲).

جدول ۲- توزیع بهورزان بر حسب جنس و تحصیلات در سال ۱۳۷۱

جنس	مرد		زن		جمع
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
ابتدائی	۱۰۵	۴۸/۸	۱۱۲	۵۰/۵	۲۱۷
راهنمایی	۹۸	۴۵/۶	۱۰۵	۴۷/۲	۲۰۳
دیپلم	۱۲	۵/۶	۵	۲/۳	۱۷
جمع	۲۱۵	۱۰۰	۲۲۲	۱۰۰	۴۳۷

۳- شغل همسران بهورزان در جداول ۳ و ۴ آمده است. در

این جداول دیده می‌شود که ۳۷/۸ درصد از همسران بهورزان زن دارای مشاغل کارگری و کشاورزی بودند. همچنین ۱۸/۶ درصد از همسران بهورزان مرد، کشاورز و کارگر بودند.

جدول ۳- توزیع فراوانی شغل همسران بهورزان مرد در سال ۱۳۷۱

شغل	تعداد	درصد
خانه‌دار	۷۳	۳۳/۹
کشاورز و کارگر	۴۰	۱۸/۶
معلم و کارمند	۳۲	۱۴/۹
بهورز	۴۲	۱۹/۶
سایر	۲۸	۱۳/۰
جمع	۲۱۵	۱۰۰

جدول ۴- توزیع فراوانی شغل همسران بهورزان زن در سال ۱۳۷۱

شغل	تعداد	درصد
بیکار	۱۳	۵/۹
کشاورز و کارگر	۸۴	۳۷/۸
کارمند و معلم	۴۸	۲۱/۶
بهورز	۴۲	۱۸/۹
سایر	۳۵	۱۵/۸
جمع	۲۲۲	۱۰۰

۴- میانگین تعداد اولاد در بهورزان ۲/۰۲ بود (در بهورزان زن ۱/۷۸، در بهورزان مرد ۲/۱۴ و در زوج‌های بهورز ۲/۵۶) از نظر میانگین تعداد اولاد، اختلاف بین بهورزان مرد و زن معنی‌دار است ($P < 0/01$). ۲۶/۶ درصد از بهورزان دارای سه اولاد و یا بیشتر بودند، همچنین ۴۷/۶ درصد از زوج‌های بهورز سه اولاد و یا بیشتر داشتند (جدول ۵). یک بهورز ۴۶ ساله مرد دارای ده اولاد (۶ دختر و ۴ پسر) بود.

۵- میانگین سن اولین ازدواج در بهورزان زن ۲۰/۲ و در همسران بهورزان مرد ۱۸/۶ سال بود که تفاوت بین میانگین‌ها معنی‌دار است ($P < 0/01$). ۲/۷ درصد از بهورزان زن و ۸/۴ درصد از همسران بهورزان مرد در سن ۱۴ سال و کمتر ازدواج کرده بودند. این ازدواجها کلاً قبل از اشتغال به شغل بهورزی بوده است (فقط یک بهورز مرد پس از اشتغال به بهورزی با دختر کمتر از ۱۴ سال ازدواج کرده است) (جدول ۶).

جدول ۵- توزیع تعداد اولاد بهورزان بر حسب جنس، در سال ۱۳۷۱

جنس	مرد		زن		زوج بهورز		جمع
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۰	۳۳	۱۹/۱	۲۹	۱۶/۱	۵	۱۱/۹	۶۷
۱-۲	۸۹	۵۱/۵	۱۱۷	۶۵	۱۷	۴۰/۵	۲۲۳
۳-۴	۲۶	۱۵	۲۲	۱۲/۲	۱۴	۳۳/۳	۶۲
۵-۶	۲۱	۱۲/۱	۱۱	۶/۱	۶	۱۴/۳	۳۸
۷-۸	۵۴	۲/۳	۱	۰/۶	-	-	۵
جمع	۱۷۳	۱۰۰	۱۸۰	۱۰۰	۴۲	۹۸	۳۹۵
میانگین	۲/۱۴		۱/۷۸		۲/۵۶		۲/۰۲

۵- بیکتر بهورز مرد دارای ۱۰ اولاد بود که در این جدول منظور شده است.

جدول ۶- توزیع فراوانی و درصد سن اولین ازدواج بهورزان زن، همسران بهورزان مرد و زنان روستائی استان کرمان، در سال ۱۳۷۱

سن اولین ازدواج (به سال)	بهورزان زن		همسران بهورزان مرد		زنان روستائی	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱۴ سال و کمتر	۵	۲/۷	۱۵	۸/۴	۲۹	۲۲/۰
۱۵-۱۹	۷۵	۴۱/۷	۹۱	۵۰/۹	۶۸	۵۱/۵
۲۰ ≤	۱۰۰	۵۵/۶	۶۷	۳۸/۷	۳۵	۲۶/۵
جمع	۱۸۰	۱۰۰	۱۷۳	۹۸	۱۳۲	۱۰۰
میانگین	۲۰/۲	-	۱۸/۶	-	۱۷/۳	-
انحراف معیار	۳/۶	-	۳/۴	-	۳/۸	-

۵- داده‌های این ستون مربوط به زنان روستائی استان کرمان است که از نتایج طرح بررسی سلامت و

بیماری سال ۱۳۶۹ استخراج شده است (۶).

۶- میانگین سن اولین حاملگی نزد بهورزان زن ۲۱/۴ و در همسران بهورزان مرد ۱۹/۳ سال بود که اختلاف معنی‌دار است ($P < 0.01$). در ۳۳/۹ درصد بهورزان زن و در ۵۱/۴ درصد همسران بهورزان مرد اولین حاملگی قبل از ۲۰ سالگی صورت گرفته است (جدول ۷) که از این تعداد فقط ۳۶ درصد بهورزان زن و ۳۸ درصد همسران بهورزان مرد بعد از اشتغال به بهورزی حاملگی داشته‌اند.

۷- میانگین فاصله بین دو حاملگی آخر نزد بهورزان زن ۳۶/۶ ماه و نزد همسران بهورزان مرد ۳۴/۸ ماه بود که اختلاف معنی‌دار نیست. ۲۲/۳ درصد از بهورزان زن و ۲۱/۲ درصد از همسران بهورزان مرد دارای فاصله بین دو حاملگی آخر کمتر از دو سال بودند (جدول ۸).

۸- میانگین فاصله بین موالید نزد بهورزان (به استثنای بهورزانی که دارای یک حاملگی بودند) ۳۱/۹۶ ماه محاسبه گردید (نزد بهورزان زن ۳۳/۱۱ ماه، همسران بهورزان مرد ۳۱/۲ ماه) که تفاوت معنی‌دار نیست. ۲۲/۳ درصد از زنان بهورز و

۲۵/۵ درصد از همسران بهورزان مرد دارای میانگین فاصله کمتر از ۲ سال بودند (جدول ۹).

۹- چون داده‌های مربوط به زنان ۱۵ تا ۴۹ ساله روستایی استان در طرح سلامت و بیماری ۱۳۶۹ (۶) موجود بود، برخی شاخص‌های باروری این گروه با بهورزان استان در جداول شماره

۸، ۷ و ۶ با یکدیگر مقایسه گردید، که مورد بحث قرار خواهد گرفت (جدول ۱۰) (به منظور مقایسه میانگین فاصله بین دو حاملگی آخر، ۱۲۱ بهورز زن و ۱۶۵ نفر از همسران بهورزان مرد از نظر سنی با زنان روستائی جور شدند).

جدول ۷- توزیع فراوانی سن اولین حاملگی در بهورزان زن، همسران بهورزان مرد و زنان روستائی استان کرمان، در سال ۱۳۷۱

گروه‌ها	بهورزان زن		همسران بهورزان مرد		زنان روستائی استان کرمان*	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
سن اولین حاملگی بر حسب سال						
۱۶ سال و کمتر	۲	۱/۱	۴	۲/۳	۴۴	۳۳/۳
۱۷-۱۹	۵۹	۳۲/۸	۸۵	۴۹/۱	۴۳	۳۲/۶
۲۰++	۱۱۹	۶۶/۱	۸۴	۴۸/۶	۴۵	۳۴/۱
جمع	۱۸۰	۱۰۰	۱۷۳	۱۰۰	۱۳۲	۱۰۰
میانگین	۲۱/۴	—	۱۹/۳	—	۱۷/۹	—
انحراف معیار	۳/۶	—	۲/۹	—	۴/۸	—

جدول ۸- توزیع بهورزان زن، همسران بهورزان مرد و زنان روستائی استان کرمان بر حسب فاصله بین دو حاملگی آخر، در سال ۱۳۷۱

گروه‌ها	بهورزان زن		همسران بهورزان مرد		زنان روستائی استان کرمان*	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
فاصله دو حاملگی آخر (بر حسب ماه)						
۰-۱۱	۶	۵	۶	۳/۶	۱۸	۱۵/۳
۱۲-۲۳	۲۱	۱۷/۴	۲۹	۱۷/۶	۵۱	۴۳/۲
۲۴-۳۵	۳۷	۳۰/۶	۶۸	۴۱/۲	۲۱	۱۷/۷
۳۶-۵۹	۴۷	۳۸/۸	۵۱	۳۰/۹	۱۸	۱۵/۳
۶۰ ≤	۱۰	۸/۲	۱۱	۶/۷	۱۰	۸/۵
جمع	۱۲۱	۱۰۰	۱۶۵	۱۰۰	۱۱۸	۱۰۰
میانگین	۳۶/۶	—	۳۴/۸	—	۲۶/۹	—
انحراف معیار	۱۶/۴	—	۱۵/۲	—	۲۱/۵	—

* داده‌های این ستون مربوط به زنان روستائی استان کرمان است که از نتایج طرح بررسی سلامت و بیماری سال ۱۳۶۹ استخراج شده است (۶).

جدول ۹- توزیع فراوانی مطلق، تجمعی و درصد بهورزان زن و همسران بهورزان مرد بر حسب میانگین فاصله بین مولید در سال ۱۳۷۱ بر حسب میانگین فاصله بین مولید در سال ۱۳۷۱

گروه	بهورزان زن			همسران بهورزان مرد			جمع		میانگین فاصله بین مولید (به ماه)
	فراوانی مطلق	فراوانی تجمعی	درصد	فراوانی مطلق	فراوانی تجمعی	درصد	فراوانی مطلق	فراوانی تجمعی	
۰-۱۱	۲	۲	۱/۷	۴	۴	۲/۵	۶	۶	۲/۱
۱۲-۲۳	۲۵	۲۷	۲۲/۳	۳۸	۴۲	۲۵/۵	۶۳	۶۹	۲۴/۱
۲۴-۳۵	۵۸	۸۵	۷۰/۲	۸۵	۱۲۷	۷۶/۹	۱۴۳	۲۱۲	۷۴/۱
۳۶-۵۹	۳۰	۱۱۵	۹۵	۳۲	۱۵۹	۹۶/۴	۶۲	۲۷۴	۹۵/۸
۶۰+	۶	۱۲۱	۱۰۰	۶	۱۶۵	۱۰۰	۱۲	۲۸۶	۱۰۰
جمع	۱۲۱	—	—	۱۶۵	—	—	۲۸۶	—	—

جدول ۱۰- میانگین‌های ازدواج، حاملگی و فاصله بین مولید در سه گروه مورد مقایسه.

شاخص	گروه	بهورزان زن (I)	همسران بهورزان (مرد) (II)	زنان روستایی استان (III)	تفاوت آماری		
					گروه I با III	گروه I با II	گروه II با III
میانگین سن اولین ازدواج به سال	۲۰/۲	۱۸/۶	۱۷/۳	$P < 0/01$	$P < 0/01$	$P < 0/01$	
میانگین سن اولین حاملگی به سال	۲۱/۴	۱۹/۳	۱۷/۹	$P < 0/01$	$P < 0/01$	$P < 0/01$	
میانگین فاصله بین دو حاملگی آخر	۳۶/۶	۳۴/۸	۲۶/۹	NS	$P < 0/01$	$P < 0/01$	

• Non-Significant (NS) = تفاوت معنی‌داری وجود ندارد

بحث و نتیجه‌گیری

این بررسی با هدف تعیین عملکرد بهورزان استان کرمان در زمینه فاصله‌گذاری بین مولید، از طریق تعیین میانگین فاصله بین مولید و بعضی مشخصات دموگرافیک آنان انجام گرفت و چون برخی از مشخصات زنان روستایی استان حاصل از تحقیق طرح بررسی سلامت و بیماری در دسترس بود، برخی شاخصهای سه گروه بهورزان زن، همسران بهورزان مرد و زنان روستایی استان مورد مقایسه قرار گرفت.

این بررسی نشان می‌دهد که میانگین سن اولین ازدواج نزد بهورزان زن بالاتر از همسران بهورزان مرد و از همسران بهورزان مرد بیشتر از زنان روستایی استان است (به ترتیب ۲۰/۲، ۱۸/۶ و

۱۷/۳ سال). متأسفانه ۲/۷ درصد از بهورزان زن و ۸/۴ درصد از همسران بهورزان مرد در سنین ۱۴ سال و کمتر، تن به ازدواج داده‌اند که این ازدواج‌ها به جز یک مورد همسر بهورز مرد، در کلیه موارد قبل از انتخاب شغل بهورزی صورت گرفته است. میانگین سن اولین حاملگی در بهورزان زن بیشتر از همسران بهورزان مرد و هر دو از زنان روستایی بالاتر است. در عین حال درصدی از بهورزان زن (۳۳/۹) و همسران بهورزان مرد (۵۱/۴) اولین حاملگی خود را در سنین زیر ۲۰ سال تجربه کرده‌اند که به ترتیب ۳۶ درصد و ۳۸ درصد این حاملگی‌ها بعد از شغل بهورزی بوده است. این مسئله از نظر سلامت مادر و کودک خالی از

حاملگی آخر کمتر از ۲ سال بوده است، همچنین میانه فاصله بین موالید در دو حاملگی آخر در بهورزان زن ۳۵/۹، همسران بهورزان مرد ۳۲/۴ و زنان روستائی ۲۱/۷ بود.

در مجموع پارامترهای حاصله در ارتباط با عملکرد بهورزان در زمینه رفتارهای باروری در مقایسه با روستائیان رضایت بخش است، لیکن هنوز از حد مطلوب، فاصله دارند. خوشبختانه اکثر موارد نگران کننده مربوط به قبل از شغل بهورزی بوده است.

بهورزان نیز همانند سایر گروه‌ها، از آموزش مداوم بی‌نیاز نیستند، لذا پیشنهاد می‌گردد طی برنامه مدونی خطرات ناشی از حاملگی‌های کمتر از بیست سال و مشکلات ناشی از تعدد اولاد از طریق کارشناسان به آنان آموزش داده شود، علاوه بر آن از آنجائی که بهورزان می‌توانند الگوی رفتاری برای روستائیان باشند، توصیه می‌شود از طریق یک سیستم ارزیابی و تشویق، به آن دسته از بهورزانی که معیارهای کنترل باروری را در مورد خود رعایت کرده‌اند، پاداش مناسب داده شود تا تأثیر غیرمستقیم آن بر روی جمعیت تحت پوشش اعمال گردد.

اشکال نیست. در بررسی آگاهی، بینش و عملکرد زنان روستائی ۱۵-۴۹ ساله کشور، به این نتیجه دست یافتند که در $\frac{3}{4}$ آنان حاملگی زیر ۲۰ سال شایع بوده است (۲). این نسبت در زنان روستائی استان کرمان ۶۶ درصد بود (۶). مقایسه فوق روشن می‌نماید که گرچه بهورزان از این نظر در موقعیت بهتری قرار دارند لیکن آنها نیز بایستی در رابطه با خطرات ناشی از حاملگی‌های کمتر از سن ۲۰ سالگی آموزش لازم را ببینند.

میانگین تعداد اولاد نزد بهورزان فعلاً ۲/۰۲ می‌باشد، لیکن با توجه به میانگین سن پائین آنها، این رقم در آینده احتمالاً افزایش خواهد داشت و وجود سه اولاد و بیشتر در ۲۶/۶ درصد از بهورزان نگران کننده است.

میانگین فاصله بین موالید نزد بهورزان زن از همسران بهورزان مرد بیشتر می‌باشد، به ویژه میانگین بین دو حاملگی آخر در بهورزان زن بیشتر از همسران بهورزان مرد و هر دو بیشتر از زنان روستائی است (به ترتیب ۳۶/۶، ۳۴/۸ و ۲۶/۹) (جدول ۱۰). با وجود این حدوداً در ۲۵٪ از بهورزان فاصله بین دو

Summary

Birth Spacing Among Married Primary Health Workers (Behvarzes) in Kerman Province in 1992.

Y. Nikian, MSPH¹; MT. Yasamy, MD¹; and AA. Rohany, MD¹

1. Academic Members, Kerman University of Medical Sciences and Health Services, Kerman, Iran

Primary health workers (Behvarzes) have the responsibility of birth control education in rural areas. To evaluate the practice of Behvarzes in their own birth spacing, a questionnaire was prepared by the investigators and it was completed by married Behvarzes. The results were as follows: Of 437 Behvarzes 50.8% were females and 84 (19.2%) were couples. Mean age of Behvarzes was 29.4 and the mean duration of their employment was 7 years. The mean age of marriage was 20.2% among females and 18.6% years among the wives of the male Behvarzes. The mean age of first pregnancy was 21.4 and 19.3 years respectively, but the mean number of their children was 2. The mean of birth spacing among Behvarzes was 32 months. The mean interval between the last two pregnancies was 36.6 months in female Behvarzes, 34.8 among the wives of males, and 26.9 in the rural women. The median of birth spacing of last two deliveries were 35.9, 32.8 and 21.7 respectively.

Overall, parameters related to Behvarzes' practice in fertility related behaviors, compared with rural women, though not completely acceptable, seem by and large satisfactory.

Journal of Kerman University of Medical Sciences 1994;1:71-78

Key Words: Birth Spacing, Primary Health Workers (Behvarzes), Kerman

References

- نگرش و عملکرد زنان کارگر تهران درباره بهداشت و تنظیم خانواده. مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، ۱۳۶۸، سال سیزدهم، شماره سوم و چهارم.
- ۵- کلیات پژوهش پزشکی در برنامه دوم پنج ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی. معاونت پژوهشی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، مرداد ماه ۱۳۷۱.
- ۶- معاونت پژوهشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، بررسی سلامت و بیماری در ایران، استان کرمان، سال ۱۳۶۹، نشریه شماره ۶.

7- Grant JP: The state of the world's children. WHO 1985.

- ۱- ملوک‌افضلی، حسین، یادگار فرد، حسین، پورجوادی، مرتضی؛ آگاهی، بینش و عملکرد زنان ۴۵-۱۵ ساله همسر دار ساکن شهرهای ایران نسبت به برنامه تنظیم خانواده. فصل‌نامه سلامتی، ۱۳۷۰، سال اول، شماره ۲.
- ۲- ملوک‌افضلی، حسین، رضائی، منصور، ذوالفقاری، عبدالمحمد؛ بررسی آگاهی، بینش و عملکرد زنان ۴۹-۱۵ ساله همسر دار روستاهای ایران نسبت به برنامه تنظیم خانواده. فصل‌نامه سلامتی، ۱۳۷۲، شماره ۵.
- ۳- ملوک‌افضلی، حسین؛ وضعیت سلامت مادران و کودکان در جمهوری اسلامی ایران. وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی (نشر بنیاد)، بهمن ۱۳۷۰.
- ۴- پورانصاری، زهرا، آزرندگان، فیروز، تقی‌زاده، مریم؛ آگاهی،